

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА – БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовано Комисију:

Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници од 6. марта 2019. године.

2. Састав Комисије:

1. др Александра Вранеш, редовни професор, библиотекарство и библиографија, 27.10.2004. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. др Љиљана Марковић, редовни професор, Студије културе и цивилизације, 15.07.2009. године Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. др Данијела Костадиновић, редовни професор, правно-економске науке, мај 2012. године, Учитељски факултет Универзитета у Београду
4. др Гордана Ђоковић, доцент, библиотекарство, 18.11.2014. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме

Гордана Ј. Станчић

2. Датум рођења, општина, република

06.06.1988. Зрењанин, Србија

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

10.09.2012. Филолошки факултет Универзитета у Београду

Мастер рад: *Библиотеке и образовање: од креативне радионице до доживотног учења*

Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Библиотекарство

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Библиотеке и култура читања

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација *Библиотеке и култура читања* састоји се од седам поглавља, на укупно 198 страна. Подељена је у целине: *Увод*, *Култура читања*, *Библиотеке и култура читања*, *Читање у дигиталном окружењу*, *Криза читања*, *Закључна разматрања* и *Литература*. Свако од поглавља подељено је на потпоглавља која ближе одређују и именују мање проблемске целине којима се рад бави. Списак литературе садржи 127 библиографских јединица и 34 електронска извора којима је ауторка приступала у току израде дисертације.

Ауторка у докторској дисертацији разматра библиотеку у функцији културе читања. Предмет истраживања су култура читања, као континуирани и дуготрајни процес и средство учења, сазнавања и забаве, са једне стране, и библиотека као институција културе, науке и образовања, која делује у правцу неговања, развијања и унапређења културе читања. Коришћењем историјског метода сагледана је култура читања од античког доба до данас. Аналитичко-синтетичким методом установљени су основни елементи који чине културу читања: књига, читалац и сам процес читања, као и то да библиотеке учествују у неговању и развијању културе читања својим фондовима, услугама и стручним кадром. Ауторка закључује да књига представља својеврсни мост између култура и народа, одлучујући покретач друштвеног напретка и да читалац приступа читању из више разлога: ради учења, информисања, сазнавања, научно-истраживачког рада или ради забаве. Читање може да обогати знање и да унапреди личност; неговање читања омогућава очување сопствене личности и слободе расуђивања; читањем се постижу друштвена еманципација и перманентно образовање. Ауторка истиче значај библиотека у подршци култури читања. Највећи део рада посвећен је школским библиотекама, које су према ауторки, кључне у развоју доживотне љубави према књизи и читању. Пажња је посвећена и дигиталним библиотекама и књигама у електронском облику које, према речима ауторке, представљају будућност библиотечке делатности и њихова функција у развоју културе читања никако се не може занемарити. Један од начина за превазилажење и предупређивање кризе читања јесте адекватно и смислено укључивање библиотека у решавање овог проблема. Поред делатности које подразумевају

прикупљање, чување и давање на коришћење фонда, библиотека подржава развој културе читања кроз успостављање институције обавезног примерка, формирање завичајне и референсне збирке. Програми намењени промоцији књиге и читања који се спроводе у библиотекама отварају широк спектар могућности за приближавање књиге кориснику и развијање љубави према читању. Постојање квалитетног, образованог, услужног и предусретљивог библиотечног кадра поставља се као императив у процесу развијања културе читања у библиотекама. Библиотекари су посредници између корисника и забележеног знања, сарадници у настави, културни аниматори, стручни сарадници у издавачкој делатности и информатори. Представљајући примере из праксе, ауторка је ову теорију поткрепила праксом и показала да су могућности и начини учешћа библиотека у процесу развијања културе читања разноврсни, креативни и применљиви.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

У првом делу рада разматра се појам културе читања и њени саставни елементи. Изложене су теоријске мисли о читању, врстама читања, техници читања и значају читања. Приликом истраживања, ауторка је консултовала литературу из више сродних области, као што су: историја библиотека, историја писма, историја књиге, историја штампарства, историја издаваштва и књижарства, антропологија, социологија, психологија. У историјском контексту, проучаван је развој књиге и развој читалачких укуса и навика, као кључних чинилаца културе читања. Кроз историјски развој штампарства, издаваштва и књижарства, добио се увид у читалачке навике корисника. Проучавањем историјског следа утврђен је континуирани однос између библиотекарства и културе читања, који траје вековима. И библиотекарство и култура читања су се заједно развијали, тежећи истом фундаменталном циљу: учењу и стицању знања ради напретка и развоја читавог друштва.

У другом делу рада акценат је стављен на библиотеке у функцији развијања културе читања. Циљ овога дела рада био је доказивање почетне хипотезе да библиотеке учествују у развијању културе читања својом мисијом, пословима који се у њима обављају и кадром који те послове обавља. Аналитичко-синтетички метод коришћен је за прикупљање,

анализу и систематизацију грађе и досадашњих резултата на тему улоге библиотека у култури читања и њено презентовање у овом раду.

Поглавље под називом *Читање у дигиталном окружењу* са потпоглављима *Дигиталне библиотеке и базе података*, *Програми промоције књиге и читања* и *Промоција културе читања на друштвеним мрежама* употпуњени су примерима добре праксе, због значаја библиотека у функцији развијања културе читања у 21. веку. Имајући у виду промене са којима се због уплива технологије у све сегменте живота данас човек суочава, посебан део рада посвећен је теми читања у дигиталном окружењу, као и проблематици која из тога произилази, а то је криза читања.

Циљ дисертације био је да се истражи и анализира међусобна повезаност библиотека и културе читања, односно видови уплива библиотечко- информационе делатности у културу читања, и да се на једном месту обједине резултати овога истраживања. Идеја која је пратила истраживање целим његовим током била је давање предлога и проналажење начина за учвршћивање узајамних односа и успостављање још ближих веза између библиотекарства и културе читања.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Друштвене мреже у функцији развијања културе читања / Гордана Недељков // MELISSA - Museums, Ethics, Library and Information Science, Studies, Archives, Vol. 16/1 (2017). Транскултуралност и библиотеке. 1 / 16. Међународна научна конференција MELISSA, Београд, 29. септембар - 1. октобар 2017. / [ed. Александра Вранеш, Љиљана Марковић]. – Београд : Филолошки факултет, Универзитет у Београду, 2017. – ISBN 978-86-6153-495-9. (ISSN 2560-3418). Стр. 103-114.
Доступно на: http://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/eb_ser/melissa/2017-1/melissa-2017-16-1-ch9.pdf [Пристапљено: 02.12.2018]
2. Електронске књиге и нова димензија читања / Гордана Недељков // ИНФОТЕКА: часопис за информатику и библиотекарство = Infothesa : Journal of Informatics and

Librarianship (Београд) / главни и одговорни уредник Цветана Крстев. – ISSN 2217-9461. – Год. 16, бр. 1/2 (2016).

Доступно на: http://infoteka.bg.ac.rs/pdf/Srp/2016/infoteka-2016-16-1_2-5.pdf

3. Место и улога библиотека у управљању знањем / Гордана Недељков // ЛИК : часопис за литературу и културу / главни уредник Александра Вранеш. – ISSN 2303-8640. – Год. 3, бр. 4 (2017) – Стр. 175-184.

Доступно на: http://doi.fil.bg.ac.rs/pdf/journals/ai_lik/2017-4/ai_lik-2017-3-4-8.pdf

[Приступљено: 26.11.2018]

4. Културна манифестација „Липарске вечери — Ђурини дани” : традиција дуга више од пола века / Гордана Станчић // ЛИК : часопис за литературу и културу. - Vol. 4, No. 6 (2018), p. 115-132.

(ISSN 2303-8640)

https://doi.org/10.18485/ai_lik.2018.4.6.8

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Закључна разматрања и резултати истраживања ове докторске дисертације потпуно су у складу са оквирима који су постављени и најављени у пријави теме, као и у садржајном уводу у дисертацију. Тема која је обрађивана је веома захтевна, обухватна и комплексна, а разматрани проблеми релевантни. Наведена библиографија, као и сам текст дисертације указују на то да је аутор користио релевантну и савремену литературу, да је постављене проблеме обрадио са критичком дистанцом, поштујући принципе научне објективности.

Стварање и развијање читалачких навика и неговање културе читања неопходно је за развој и напредак појединца и читавог друштва. Коришћењем историјског метода током истраживања утврђено је да је развој културе читања важан сегмент развоја целокупног друштва као и да су библиотеке у том процесу имале и још увек имају веома важну улогу. Дисертација је указала на важност улоге библиотека у процесу развијања културе читања широј јавности и значај библиотекара у развоју културе читања на два начина. Први начин је кроз организовање удружења; доношење правилника, препорука и смерница за рад;

осмишљавање и реализовање програма, промоција и радионица; спровођења истраживања и на основу добијених резултата побољшавања рада у циљу стварања друштва које учи, које се образује и које чита. Други начин на који библиотеке доприносе развоју културе читања је тих и ненаметљив: библиотеке и библиотекари свакодневно вршећи своју основну делатност, помажу да култура читања постане боља и квалитетнија. На тај начин библиотекари приближавају књигу корисницима, омогућавају им да забележено знање користе у сврхе учења и сазнавања, воде их кроз море литературе проналазећи ону која им је у том тренутку потребна. Дигитално окружење донело је промене и у процесу читања. Ауторка сматра да, упркос негативним прогнозама по судбину књиге на почетку 21. века, култура читања данас не само да постоји, него се и унапређује и развија у новом правцу, у складу са датим околностима. Кључну улогу у томе имају библиотеке, које су, као и много пута кроз историју, показале спремност да се суоче са променама и да их искористе на најбољи могући начин. Библиотеке и библиотекари искористили су савремене технологије да би приближили књигу својим корисницима. Број књига у електронском формату све више расте, дигиталне библиотеке постају све богатије, а уређаји за читање електронских књига све се више унапређују. Посредством Интернета и других медија читаоци данас активно учествују у комуникацији на тему књиге и читања, а у тој комуникацији придружују им се и аутори и библиотекари. Развој читалачких навика, неговање културе читања, омогућавање приступа забележеном знању и борба против кризе читања налазе се међу основним задацима које пред собом имају библиотеке и библиотекари. Резултати истраживања који су представљени у овој дисертацији на тему функције библиотеке у развоју културе читања, послужиће као смерница за даљи рад библиотека на испуњавању ових задатака.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Комисија сматра да је кандидаткиња Гордана Станчић у својој дисертацији *Библиотеке и култура читања* успешно обрадила ову комплексну и захтевну тему, да је текст дисертације урађен према одобреној пријави дисертације и да је реч о раду који представља оригинално и самостално научно дело.

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да кандидаткиња приступи усменој одбрани дисертације, након што извештај Комисије буде прихваћен од стране Наставно-научног већа Филолошког факултета и Већа друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду.

Комисија:

др Александра Вранеш, ред. проф.

др Љиљана Марковић, ред. проф.

др Данијела Костадиновић, ред. проф.

др Гордана Ђоковић, доцент